

Caritas Europa: Eurooppa 2020 varjoraportti 2014

Yhteenveto

Tämä raportti pureutuu EU:n Eurooppa 2020 -strategian suositusten edistämiseen köyhyiden poistamiseksi ja työllisyyden kohentamiseksi Caritas Europan ja sen jäsenjärjestöjen näkökulmasta. Selvitys perustuu tietoon, jota on saatu 27 jäsenjärjestöltä ja verkoston kokemuksista päivittäisessä työssä EU:n kaikkein syrjäytyneimpien ihmisten parissa. Lisäksi se esittelee muita asiaankuuluvia lähteitä, jotka painottavat Caritas Europan perusteluja. Raportti hyödyntää myös Caritas Europan aiempia varjoraportteja (2011, 2012 ja 2013)¹.

Raportissa esitetään suosituksia aiheista, joihin pitäisi erityisesti kiinnittää huomiota EU:n kasvuraportissa (AGS²), maasuosituksissa (CSR³) ja kansallisissa uudistusohjelmissa (NRP⁴), jotta lisättäisiin mahdollisuuksia saavuttaa Eurooppa 2020:n tavoitteet köyhyiden vähentämiseksi ja työllisyyden kohentamiseksi. Keskeisimpiä kohteita ovat lasten ja perheiden köyhyys, säästötoimien vaikutus palvelujen ja sosiaalisen suojan heikentymiseen ja siihen puuttuminen sekä nuorisotyöttömyys ja työssäkäyvien köyhyys. Raportti antaa tietoa myös siitä, kuinka EU:n erityisaloitteet kuten suositus lasten olojen parantamiseksi, strategiat romanien integroimiseksi yhteiskuntaan tai nuorisotakuu toteutuvat jäsenmaissa, ja kuinka EU:n rahastot, varsinkin Euroopan sosiaalirahasto, myötävaikuttavat koko prosessiin.

Eurooppa 2020:n väliarvioinnin lähestyessä Caritas Europa tähdentää, että tavoitteessa työllisyyden parantamiseksi ei ole edistytty ja ilmaisee huolensa siitä, että köyhyiden vähentämistavoite loittonee entisestään tavoitteestaan; köyhyys ja sosiaalinen syrjäytyminen ovat itse asiassa kasvaneet koko Euroopassa. Eurooppa 2020:n sosiaalisia tavoitteita ei pystytä toteuttamaan, ellei merkittäviin muutoksiin ryhdytä niin pian kuin mahdollista. Sitä paitsi päivittäinen työ kentällä ja Caritaksen jäsenjärjestöjen keräämä tieto osoittavat, että joskus viralliset tilastot eivät kerro köyhyiden syvenevistä muodoista eivätkä sosiaalisesta syrjäytymisestä EU:ssa (varsinkaan syrjäytymisen ääri-ilmentymistä). Tilastoista ei aina ilmene myöskään työmarkkinatilanteen huononeminen dramaattisine seurauksineen.

Caritas Europa panee merkille yhä huolestuneempana, että Eurooppa 2020 ei näytä olevan kansallisen politiikan olennainen ohjenuora. Caritas Europa katsoo myös, että monille

¹ Luettavissa: <http://www.caritas.eu/about-caritas-europa/publications>

² The Annual Growth Survey (AGS) käynnistää vuosittaisen European Semester -hankkeen (Eurooppa 2020 prosessi) esittämällä EU:n talouden kärkihankkeet seuraavaksi vuodeksi.

³ Country-specific Recommendations (CSR) tarjoavat yksittäisille jäsenmaille räätälöityjä neuvoja kasvun ja työllisyyden kohentamiseksi pitäen julkiset menot samanaikaisesti kurissa. Ne julkistetaan keuhäisin komission analysoinnin jälkeen. Suosituksissa keskitytään siihen, mikä on realistista saavuttaa seuraavien 12–18 kuukauden aikana kasvun vahvistamiseksi, sen tekemiseksi kestäväksi ja yhteenkuuluvuutta lisääväksi.

⁴ National Reform Programme (NRP) esitetään vuosittain huhtikuussa, ja se sisältää Eurooppa 2020:n kansallisten tavoitteiden edistymisen tarkastelulle tarpeellisia elementtejä. Nämä tavoitteet liittyvät innovatiiviseen, kestävään ja inklusiiviseen kasvuun.

jäsenmaille se on valitettavasti ainoastaan hieman enemmän kuin paperiharjoitus ja että sillä on niille vain vähän merkitystä kansallisella tasolla. Viime vuosina säästötoimet ovat myös olleet keskeisiä EU:n politiikassa, ja työmarkkinatilanteen vakava heikentyminen (esimerkiksi työttömyys, työssäkäyvien köyhyys) on entisestään lisännyt köyhyyttä ja syrjäytymistä yhteiskunnasta. Eurooppa 2020:n sosiaalisen syrjäytymisen estämisen tavoitteet ovat vain vähäisessä osassa EU:n talouspolitiikan koordinoinnissa (European Semester Process⁵) eivätkä jäsenmaat ole toteuttaneet niitä tehokkaasti.

Suositukset

Caritas Europa vetoaa voimakkaasti sen puolesta, että Eurooppa 2020 -strategian toteuttamiseksi tehtäisiin selkeä muutos. Eurooppa 2020:n tavoitteet ovat yhä riittävät, mutta tapaa, jolla ne toteutetaan EU:n jäsenmaissa, on muutettava. Tuo prosessi vaatisi suurempaa sitoutumista jäsenmailta kansallisella tasolla yhdistettynä EU:n instituutioiden suurempaan tukeen. Kun strategian toteutumista tarkastellaan sen puolivälissä (Mid-Term Review⁶) ja vuoden 2015 politiikkaa toteutetaan (European Semester 2015), niin EU-komission ja Eurooppa-neuvoston pitäisi kohdistaa huomionsa seikkoihin, jotka on lueteltu alla:

01 Strategia ei täytä lupastaan, jos taloudelliset kannustimet hallitsevat sitä ja jos yhteiskuntaa ja sosiaalista Eurooppaa ei aseteta samalle viivalle. **Eurooppa 2020:n sosiaalisten tavoitteiden on oltava EU-politiikan keskiössä** ainoana keinona kansalaisten luottamuksen palauttamiseksi, nykyisten kielteisten suuntauksien kääntämiseksi ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden saavuttamiseksi.

02 EU:n instituutioiden ja jäsenvaltioiden tulisi taata, että **Eurooppa 2020 -strategialla on johtava rooli**, mikä tarkoittaa sitä, että muiden EU:n ohjelmien ja aloitteiden tulisi osaltaan myötävaikuttaa Eurooppa 2020 tavoitteiden, mm. sosiaalisten tavoitteiden, saavuttamiseen. Tämä tarkoittaisi, että EU-komission pitäisi kiinnittää enemmän huomiota niihin maihin, joiden kansalliset ohjelmat ja politiikka eivät ole linjassa strategian kanssa. Minkään EU:n johtaman aloitteen tai mekanismin (kuten rahoituspakettien, vakaussopimuksen tai ns. troikan ohjelmien) avulla ei pitäisi toteuttaa mitään toimia, jotka voisivat haitata mahdollisuuksia saavuttaa Eurooppa 2020:n sosiaaliset tavoitteet.

03 Eurooppa 2020:n köyhyyttä koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi **jäsenvaltioiden tulisi ryhtyä laajoihin moniulotteisiin toimiin** (tasapuoliset rahoitusjärjestelmät, minimitulo, sosiaalipalvelut sekä yhteiskunnan tuki esim. asumisessa ja lastenhoidossa), jotka ovat sopusoinnussa sosiaalisia investointeja koskevan sopimuksen (Social Investment Package⁷) kanssa ja erityistarpeet huomioon ottaen.

---

⁵ EU:n talouspoliittisella koordinaatiolla on vuosikierto, jota kutsutaan nimellä The European Semester. Komissio tekee joka vuosi yksityiskohtaisen analyysin jäsenvaltioiden budjetti-, makrotalous- ja rakenneuudistuksista ja antaa niistä suosituksia seuraaviksi 12–18 kuukaudeksi.

⁶ Lisätietoja: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-504_en.htm

⁷ Lisätietoja: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=fi&catId=1044&newsId=1807&furtherNews=yes>

04 Talouden ja työllisyyden kasvua ei voida saada aikaiseksi epävarmojen työsuhteiden ja pätkätoiden avulla. EU-instituutioiden ja jäsenvaltioiden on kiinnitettävä huomiota työpaikkojen vakauteen arvioitaessa työttömyyden vähentämiseen tähtäävää politiikkaa, ja kun uudistuksia ehdotetaan ja toteutetaan. Kasvuun suuntautuvan politiikan tulisi pyrkiä kehittämään sellaista kasvua, josta kaikki yhteiskunnan jäsenet voivat hyötyä. Se ei saa johtaa sisäisiin poikkeavuuksiin eikä yhteiskunnallisen koheesion heikentämiseen, jossa haavoittuvista ryhmistä tulisi köyhempiä ja rikkaista rikkaampia.

05 Eurooppa 2020:n tavoitteen mukaisesti köyhyyttä ja syrjäytymistä olisi käsiteltävä erillisiin prioriteettialueisiin jaoteltuna, jotta huomio kiinnitetään erityisesti mm. lasten, nuorten ja työssäkäyvien köyhyyteen. Indikaattoreiden ja tavoitteiden valinnan tulisi olla läpinäkyvä prosessi niiden riittävyys takaaniseksi ja sen välttämiseksi, että valittaisiin indikaattoreita ja kansallisia tavoitteita, jotka ovat helposti saavutettavissa ja jotka eivät heijasta ongelmien todellisuutta.

Käytännön ratkaisuja, jotka EU:n instituutioiden ja jäsenvaltioiden olisi toteutettava

01 EU:n komission vuosittaisten kasvuraporttien (Annual Growth Surveys) olisi keskityttävä Eurooppa 2020 -strategian pitkäaikaisiin sosiaalisiin tavoitteisiin sekä riittävän ja tehokkaan yhteiskunnallisen turvaverkon rakentamiseen. Niihin tulisi sisältyä sekä investointeja että suojelua. Vuosittaiset kasvuselvitykset pitäisi myös integroida paremmin EU:n hankkeisiin kuten *Social Investment Package* tai *Roma Integration Strategies*⁸. Tavoitteena on taata niiden kunnollinen toteuttaminen kansallisella tasolla käyttämällä kaikkia keinoja, joita komissiolla on (kuten EU-rahastot 2014-2020 ja Country Specific Recommendations).

02 EU:n talouspolitiikan koordinaation (European Semester Process) tuottamien suositusten ja linjausten ei pitäisi vaikeuttaa pääsyä riittävän sosiaaliturvan piiriin tai vaikeuttaa sosiaalipalvelujen saantia. Siksi sosiaalisten vaikutusten – sisältäen suositusten pitkäaikaiset seuraukset - arvioinnin tulisi olla pakollista, kun laaditaan kasvuraporttia ja maasuosituksia. Tämä koskee erityisesti niitä suosituksia, joissa esitetään talouden vakauttamistoimia.

03 EU:n komission tulisi esitellä mekanismi, jolla poliittisia toimia voitaisiin tarkistaa ja korjata heti (esimerkiksi silloin, kun toimet eivät vähennä riittävästi työttömyyttä tai jos niiden havaitaan aiheuttavan enemmän köyhyyttä ja työttömyyttä) ja taata ajantasaisempien tilastojen saaminen kaikista näistä indikaattoreista (esimerkiksi EU:n tilastotoimistolta tai kansallisilta tilastokeskuksilta).

04 Tarvitaan täsmällisempiä maasuosituksia, jotka keskittyvät taisteluun köyhyyttä vastaan ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseen sekä sosiaalisen suojelun vahvistamiseen. Nykyistä maasuositusten pyrkimystä edistää tinkimätöntä taloudellisten tavoitteiden saavuttamista ja talouden vakauttamista sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tavoitteiden kustannuksella tulisi välttää. Toimintaa sosiaalisen yhteenkuuluvuuden kustannuksella ovat esimerkiksi menojen vähentäminen niin, että julkiset palvelut

⁸ Lisätietoja: http://ec.europa.eu/justice/discrimination/roma/eu-framework/index_en.htm

heikkenevät, ja Troikan ohjelmien tiukat säännöt, jotka vaikuttavat mahdollisuuksiin tehdä julkisia investointeja työpaikkojen luomiseksi.

Erityistä huomiota vaativia kysymyksiä

01 Perheiden ja lasten köyhyyden tulisi olla EU:n instituutioiden ja jäsenvaltioiden erityisen huomion kohteena lähivuosina. Nykyinen suuntaus vaarantaa tulevien sukupolvien hyvinvoinnin. Taistelusta lasten köyhyyttä vastaan tulisi tehdä yksi vuosittaisten kasvuraporttien (AGS) tärkeimmistä kohteista. Kaikissa näissä raporteissa pitäisi pohtia perheystävällistä verotusta, perheiden tukemista ei-diskriminoivalla tavalla (takaamalla tuet jokaiselle lapselle), maahanmuuttajien erityistarpeisiin vastaamista ja perheiden tukemista riittävästi. Kaikkia jäsenvaltioita tulisi pyytää sisällyttämään niiden kansallisiin uudistusohjelmiin erityinen osa, jossa selvitetään tärkeimmät toimet, joilla ne toteuttavat EU:n suositusta investoimisesta lapsiin⁹, ja raportoidaan edistymisestä. Sosiaalipalvelujen – kuten lasten tai perheiden hoivaa – tuottajia **ei pitäisi valita vain kustannusten perusteella**; kriteerinä pitäisi olla yhtä lailla palvelujen laatu ja kestävyys, kun tuottajien tarjouksia arvioidaan.

02 Nuorten työmahdollisuuksien puute ja lyhytaikaisten töiden määrän kasvu yhdistettynä riittävän koulutuksen puuttumiseen ja riittämättömään sosiaaliseen tukeen saattavat nuoren suurempaan köyhyyden ja epävarmuuden uhan alle. Sen seurauksena heidän mahdollisuuksiaan toimia yhteiskunnassa heikennetään. *Euroopan sosiaalirahasto ja nuorisotakuu* -ohjelmat¹⁰ tulisi toteuttaa viipymättä ja täydentävät kansalliset ohjelmat tulisi hyväksyä siellä, missä ne ovat tarpeen. Jäsenvaltioiden tulisi maksimoida pyrkimyksensä taata, että nuo ohjelmat auttavat vähän koulutusta saaneita nuoria ihmisiä ja/tai suuressa köyhyyden ja yhteiskunnasta ulos ajautumisen vaarassa olevia. EU-komission pitäisi tehdä selväksi, että EU:n rahoittamilla ohjelmilla ei luoda pätkätoita/lyhytaikaisia eikä epävarmoja työpaikkoja.

03 Nykyistä työmarkkinoiden heikentymistä (matalapalkkaiset ja lyhytkestoiset työt) vastaan on toimittava, jotta vältytään lisääntyvältä **työssäkävien köyhyydeltä**. Minimipalkkaa olisi edistettävä ja liitettävä siihen riittävät elinolosuhteet; verouudistuksia ja sosiaaliturvajärjestelmiä olisi uudistettava niin, ettei rangaista köyhiä työssäkävijöitä; kunnolliset työolot olisi taattava aina. Itsensä työllistämisen, sosiaalisten yritysten ja start-up -yritysten tukemiseen olisi yhdistettävä tukipolitiikkaa ja -järjestelmiä, joiden tarkoituksena on vähentää köyhyyden uhkaa ja lyhytaikaisten töiden loukkua.

Yksilöllisiä tukitoimia (ml. sosiaalinen tuki) työn saamiseksi pitäisi taata niille ihmisille, joiden pätevyys on vähäisempi, syrjäytymisvaarassa oleville ja haavoittuvassa asemassa oleville. Sellaiset toimet tulisi suunnata niille, jotka voivat työskennellä, eikä niillä pidä korvata muita *Aktiivisen osallisuuden*¹¹ osia, kuten **riittäviä tuloja ja palvelujen saantia**. Työvoiman liikkumisen edistämistä pitäisi täydentää erityisratkaisulla, jotka takaavat riittävän sosiaalisen suojan niille, jotka ulkomailla työskennellessään menettävät työnsä.

⁹ Lisätietoja: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1060&langId=fi>

¹⁰ Lisätietoja: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=fi>

¹¹ Lisätietoja: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1059&langId=fi>

04 Kansallisten **romanien intergaatiostrategioiden** pitäisi sisältää erityiset tavoitteet neljällä avainalueella (koulutuksessa, työllisyydessä, terveydenhoidossa ja asumisessa), ja ne pitäisi toteuttaa tehokkaasti paikallistasolla erityisvastuiden ja -resurssien turvin. EU:n komission tulisi vahvistaa toimia jäsenmaiden tukemiseksi ja valvomiseksi tässä asiassa.

05 EU:n rakenne- ja investointirahastojen 2014–2020 pitäisi edistää tehokkaammin sosiaalista yhteenkuuluvuutta. EU:n komission tulisi tarkkailla, sisältävätkö rahastoihin liittyvät ohjelmat sopivia toimia ja käytänteitä sekä indikaattoreita ja taloudellisia resursseja. Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen koko prosessiin tulisi taata.

Parempi läpinäkyvyys prosessiin

EU:n instituutioiden ja jäsenvaltioiden tulisi vahvistaa kansalaisyhteiskunnan ja muiden osallisten sitoutumista Eurooppa 2020 -strategiaan maa- ja EU-tasolla. Keskustelu kansallisista uudistusohjelmista ja neuvottelut kansalaisyhteiskunnan kanssa tulisi ottaa pakollisiksi vaatimuksiksi. Kansalaisyhteiskunnan järjestöillä ja Euroopan parlamentilla pitäisi olla enemmän vaikutusta vuosittaisten kasvuraporttien sisältöön ennen niiden hyväksymistä.